

Torrancův figurální test tvořivého myšlení

Ke sběru dat pro cíle výzkumu byl vybrán Torrancův figurální test tvořivého myšlení. Na adekvátnost měření tvořivosti metodou tužka - papír existuje mnoho kritických názorů. Kritiky se zabývají převážně faktem, že tyto testy měří jen část tvořivosti, nejsou dostatečně motivující pro respondenty, časové limity mohou být v mladším věku překážkou, testy mají nízkou vypovídající schopnost o tvořivosti respondentů ve smysluplných aktivitách reálného života. Vedle těchto záporů výše jmenovaného testu existuje i řada výzkumných studií, které potvrzují validitu těchto testů.

Tento test se skládá ze tří částí. První část *Tvoření obrázku* se skládá z úkolu dotvořit nalepený kousek barevného papíru ve tvaru fazole do originálního obrázku. Druhá část testu *Neúplné figury* je dvojstránka rozčleněná na deset polí. Každé pole obsahuje neúplné figury, které žáci dokreslí dle své fantazie. I zde mají obrázek zajímavě pojmenovat. Třetí část *Kruhy* se skládá ze 36 kruhů, které mají žáci dotvořit do obrázků a pojmenovat je. U testu se hodnotí fluence, flexibilita, originalita a elaborace.

Interpretace výsledků

Torrancovy testy byly vyhodnoceny dle příručky a výsledky statisticky zpracovány. Vzhledem k rozsahu tohoto textu není možné prezentovat celé statistické zpracování, proto se omezíme pouze na základní fakta.

Po zpracování hodnot u jednotlivých faktorů tvořivosti jsme došli k těmto výsledkům:

Fluence je schopnost pohotově a lehce utvořit co nejvíce slov, myšlenek, obrázků, symbolů, což posiluje pravděpodobnost objevení optimálního výsledku.

V našem případě šlo o vytvoření co nejvíce obrázků u jednotlivých úloh testu. Fluence se v použitém Torrancově testě měřila pouze u druhé a třetí úlohy. Podle dosažených výsledků lze konstatovat, že úroveň fluence stoupá do 3. ročníku, pak ovšem dochází k mírnému poklesu ve 4. ročníku a opět k vzestupu v ročníku 5. a 6. Fluence u respondentů na gymnáziích dosáhla hodnoty rovnající se hodnotě někde mezi hodnotou naměřenou ve 2. a 3. ročníku.

Flexibilita neboli pružnost je schopnost změny, přizpůsobivosti, různorodost nápadů a návrhů. Flexibilita se měřila v použitém testu pouze u druhé a třetí úlohy.

Zde naopak dochází k vzestupu naměřených hodnot až do 5. ročníku, pak dochází k poklesu, a to jak u respondentů ze 6. ročníků, tak i u respondentů z prim víceletých gymnázií.

Originalita je schopnost vypracovat původní, jedinečné řešení. Originalita se u použitého Torrancova figurálního testu tvořivého myšlení měřila u všech třech zadávaných úloh.

U originality naměřené hodnoty prudce poklesly u respondentů 1. ročníků. Tento pokles lze přičítat změně pracovního prostředí, kdy po nástupu do školy je na dítě kladeno určité množství požadavků, dítě se musí řídit určitými pravidly a na rozdíl od předškolního zařízení má i spoustu nových povinností, které, jak se zdá, omezují fantazii a originalitu, kterou při hrových činnostech využívalo

dítě v mateřské škole. Nicméně zajímavé je i zjištění, že k poklesu originality dochází od 3. ročníku, kdy originalita klesá až do 5. ročníku. Pak dochází opět k vzestupu. U originality dosáhli v testu respondenti z prim gymnázií vyšších hodnot než stejně staří respondenti ze 6. ročníků základních škol.

Elaborace je schopnost vypracovat detaily, aby se zkompletoval nějaký celek nebo plán. Dá se též považovat za schopnost přesně formulovat myšlenky. Elaborace je měřena v použitém Torrancově testu u 1. a 2. úlohy.

Naměřené hodnoty ukázaly vzestup hodnoty elaborace do 3. ročníku. Od 3. ročníku dochází k mírnému poklesu naměřených hodnot, takže hodnoty naměřené ve 4. ročníku jsou nižší než v ročníku 3. Pak nastává opět vzestup hodnot. Respondenti prim gymnázií vykazali v testu lepší výsledky v elaboraci než jejich stejně staří kolegové ze základních škol.

Z výše uvedených skutečností je patrné, že u měřeného vzorku nedošlo ani u jednoho faktoru tvořivosti k plynulému vzestupu v přímé úměrnosti s přibývajícím věkem respondentů.

Pokud bychom se ovšem chtěli podívat na naměřené hodnoty v jejich celistvosti, vypadala by tabulka a křivka vývoje takto (graf 1):